
De 'nobeles' jacht op 'monsterlijke' pedofielen

Janne Landsman
Erasmus Universiteit Rotterdam
Criminologie – Filosofie van een bepaald wetenschapsgebied
7959 woorden

Supervisor: Dr. Van Oenen
Advisor: Dr. Leeuwenburgh

24 juni 2021

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	3
2 Een kennismaking met de ‘pedojagers’.....	5
2.1 Pedofiel of pedoseksueel?	5
2.2 Duiding van het begrip ‘pedojager’	7
2.3 De werkwijze van pedojagers.....	7
3 Maatschappelijke weerzin tegen pedofilie.....	9
3.1 Een korte historische weergave van de emancipatie van de pedofiel	9
3.2 Bescherming van het asexuele kind	10
3.3 Ongezonde seks en de pathologische pedoseksueel.....	13
3.4 Onzekerheid over de eigen seksualiteit	16
4 Burgerlijke disciplineren van en controle over (pedo)seksualiteit	18
4.1 Angst voor de gevaarlijke ‘pedofiel’	18
4.2 De rol van burgers in de disciplineren van pedofilie en pedoseksualiteit	20
4.3 Goed burgerschap?.....	23
5 Conclusie	26
Literatuurlijst.....	28

1 Inleiding

Op 28 oktober 2020 werd een gepensioneerde leraar uit Arnhem dodelijk verwond nadat hij door een groep jongens was gelokt die zich via het internet voordeden als een vijftienjarige jongen.¹ Het voorval wordt door het Openbaar Ministerie bestempeld als een zogenaamde ‘pedojacht’. Soortgelijke acties waarbij burgers, onder de noemer ‘pedojagers’, het recht in eigen handen nemen om (vermeende) pedofielen en pedoseksuelen aan te pakken, hebben in de afgelopen jaren meermaals plaatsgevonden. De strijd tegen kindermisbruik vindt al decennialang plaats, maar lijkt door de opkomst van de sociale media een centralere rol in onze samenleving te gaan spelen. De sociale media maken het mogelijk om (vermeende) pedofielen en pedoseksuelen op te sporen en deze middels *namings and shaming* publiekelijk aan de schandpaal te nagelen.² Daarnaast resulteert stigmatisering van pedofielen in de media in een algehele morele paniek jegens pedofielen.³ Hierdoor staat het thema kindermisbruik meer dan ooit op de sociale en politieke agenda.

Pedojagers komen vaak in het vaarwater van politie en justitie doordat zij menen het recht in eigen handen te kunnen nemen, waardoor ze ondermijnend zijn voor de rechtsstaat. Ze doorkruisen opsporingsonderzoeken, lokken (onschuldige) burgers in de val en kunnen gebruikmaken van excessief geweld. De overheid wordt daarmee buiten spel gezet, waardoor de fundamenten van de rechtsstaat beginnen te wankelen. In de afgelopen jaren wordt steeds meer aandacht geschonken aan deze negatieve implicaties van de pedojacht. Toch lijkt pedojagen nog steeds grotendeels maatschappelijk geaccepteerd te zijn. Zo krijgen pedojagers veel media-aandacht doordat zij bijvoorbeeld worden uitgenodigd om plaats te nemen in talkshows.⁴ Minister Grapperhaus van Justitie en Veiligheid roept burgers op om te stoppen met de pedojacht. Tijdens een interview zei hij hier het volgende over: “We hebben een

¹ Nick De Jager en Mark Misérus, “Verdachten van fatale mishandeling in Arnhem waren uit op ontmaskering pedoseksuelen,” *De Volkskrant*, november 12, 2020, <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/verdachten-van-fatale-mishandeling-in-arnhem-waren-uit-op-ontmaskering-pedoseksuelen~b321df27/>.

² Steven Angelides, “Historicizing Affect, Psychoanalyzing History: Pedophilia and the Discourse of Child Sexuality,” *Journal of Homosexuality* 46, no. 1/2 (2004): 80.

³ Sanna Malinen, Gwenda M. Willis en Lucy Johnston, “Might informative media reporting of sexual offending influence community members’ attitudes towards sex offenders?,” *Psychology, Crime & Law* 20, no. 6 (Mei 2013): 535.

⁴ *Op1*, Seizoen 1 afl. 263, Maandag 16 november 2020, https://www.npostart.nl/op1-16-november-2020/16-11-2020/POW_04809639.

rechtsstaat; als je meent dat iemand iets strafbaars doet, ga je ermee naar de politie. We hebben professionals, die dit soort zaken behandelen”.⁵

De literatuur over het fenomeen van de pedojacht is – anders dan wat redelijkerwijs zou voortvloeien uit de omvang van het probleem – zeer beperkt.⁶ De bestaande criminologische literatuur over pedojagers omvat voornamelijk een beschrijvende analyse van het fenomeen. Deze thesis heeft tot doel de beschrijvende analyse te ontstijgen en aan de hand van filosofische inzichten het gedrag van pedojagers te verklaren.

De vraag die centraal staat in deze thesis is: *“Waarom zien mensen die ‘pedojagen’ zichzelf als een goede burger?”*. Het opsporen, vernederen en beschadigen van (vermeende) pedofielen en pedoseksuelen zijn namelijk – net als pedoseksuele handelingen – gedragingen die strafbaar gesteld zijn bij wet. Waarom neutraliseren en idealiseren pedojagers hun strafbare handelingen terwijl ze tegelijkertijd pedofilie en pedoseksualiteit verafschuwen? En wat maakt hun acties tot moreel juiste handelingen? In deze thesis wordt beargumenteerd dat pedojagers zichzelf identificeren als goede burger omdat ze pedofilie – een fenomeen dat inherent gelinkt wordt aan ‘monsterachtigheid’ – proberen uit te bannen middels een ‘nobele’ jacht. Eerst wordt kort weergegeven wat pedojagers zijn en hoe het verschil tussen de begrippen ‘pedofilie’ en ‘pedoseksualiteit’ in de volksmond systematisch verkeerd wordt begrepen. Vervolgens wordt geanalyseerd waarom er een diepgewortelde maatschappelijke weerzin jegens pedofilie bestaat en hoe deze voortkomt uit motieven ter bescherming van het kwetsbare kind en uit onzekerheid over de eigen seksualiteit. Tot slot wordt geanalyseerd hoe deze weerzin daadwerkelijk kan leiden tot (soms gewelddadige) burgeracties waarin pedojagers zich moreel verheffen boven de (inhumane) jagende pedofiel.

⁵ Marieke de Ruijter en Harm van Atteveld, “Wie is de ‘pedojager’? ‘Moeders die online meeleezen met hun kind horen tot de grootste groep,’” *EenVandaag*, november 13, 2020, <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/wie-is-de-pedojager-moeders-die-online-meeleezen-met-hun-kind-horen-tot-de-grootste-groep/>.

⁶ Joe Purshouse, “‘Paedophile Hunters’, Criminal Procedure, and Fundamental Human Rights,” *Journal of Law and Society* 47, no. 3 (september 2020): 385.

2 Een kennismaking met de 'pedojagers'

Om het gedrag van pedojagers te kunnen analyseren, is het van belang om eerst uiteen te zetten wat in deze thesis wordt verstaan onder het fenomeen 'pedojacht'. Dit inleidende hoofdstuk geeft een korte beschouwing van wat en wie de pedojagers zijn en wat hun werkwijze is. Eerst wordt echter ingegaan op het – vaak verkeerd begrepen – verschil tussen de begrippen 'pedofilie' en 'pedoseksualiteit'.

2.1 Pedofiel of pedoseksueel?

Om een duidelijk beeld te krijgen van de maatschappelijke weerzin tegen pedofilie is het van belang om het onderscheid te bespreken tussen de begrippen 'pedofilie' en 'pedoseksualiteit'. In de praktijk gebruikt men de term pedofilie regelmatig om pedoseksualiteit aan te duiden, terwijl de begrippen substantieel van elkaar verschillen.¹ Zoals gedefinieerd in de Dikke van Dale, is een pedofiel een volwassene die seksuele liefde voelt voor kinderen – zonder daar per definitie naar te handelen.² Omdat pedofilie een seksuele voorkeur is die afwijkt van wat als normaal gezien wordt, maakt het onderdeel uit van de zogeheten 'parafilieën' (ook wel: seksuele gedragsstoornissen).³ Pedoseksuelen zijn daarentegen mensen die strafbaar gedrag vertonen door seksueel contact te hebben met een minderjarige.⁴ Het substantiële verschil ligt dus in de reikwijdte van de termen, inhoudende dat pedofilie een (seksuele) voorkeur is en dat pedoseksualiteit betrekking heeft op seksueel gedrag. Iemand kan zowel pedofiel als pedoseksueel zijn, maar beide begrippen hoeven elkaar echter niet noodzakelijkerwijs te impliceren. Zo kan iemand wel seksuele verlangens voelen voor kinderen, maar dit nooit in praktijk brengen. Uit onderzoek van de Nationaal Rapporteur blijkt zelfs dat slechts 20 procent van de verdachten van kindermisbruik deviante (parafiele) seksuele voorkeuren heeft, waaronder de voorkeur voor kinderen.⁵ Andersom kunnen pedoseksuelen gedreven worden door andere

¹ K. Visser, "Pedofilie: lastige lusten," *Blind; online interdisciplinair tijdschrift*, maart 4, 2009, <https://ziedaar.nl/editie-19/pedofilie-lastige-lusten/>.

² "Pedofiel", Gratis woordenboek, Van Dale Online, laatst bewerkt in 2020, <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/pedofiel#.YLSt2KgzY2w>.

³ Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, "Op goede grond. De aanpak van seksueel geweld tegen kinderen," Den Haag: Nationaal Rapporteur, 2014. Geraadpleegd op 30 april 2021 via <https://www.nationaalrapporteur.nl/publicaties/rapporten/2014/05/27/nationaal-rapporteur-op-goede-grond-de-aanpak-van-seksueel-geweld-tegen-kinderen-2014>: 226.

⁴ Gert Hekma, "Kinderen, seks en zelfbepaling. Praten over pedofilie," *Sociologie* 9, no. 3/4 (2013): 278.

⁵ Nationaal Rapporteur, "Op goede grond," 226.

factoren dan seksuele gevoelens voor kinderen, zoals relatieproblemen of problematisch middelengebruik.⁶

De vermenging van de begrippen pedofilie en pedoseksualiteit speelt een grote rol bij de maatschappelijke uitsluiting van pedofielen. In *The Social Construction of What?* constateert Ian Hacking dat pedofilie voor velen dan ook niet de (neutrale) betekenis heeft zoals deze in het woordenboek staat gedefinieerd.⁷ Het concept pedofilie gaat namelijk gepaard met vele negatieve connotaties en wordt inherent gelinkt aan slechtheid, gevaar en 'monsterachtigheid'. Zelfs wanneer iemand met een pedofiele stoornis geen enkel strafbaar feit gepleegd heeft, wordt deze persoon in de publieke opinie beschouwd als een seksueel 'roofdier'.⁸ Dit is opmerkelijk, aangezien slechts ongeveer tien procent van de pedofielen seksueel ongepast gedrag jegens kinderen vertoont.⁹ Kindermisbruikers worden in de media bijna altijd pedofiel genoemd, terwijl dit dus zelden het geval is, waardoor een vertekend beeld over pedofilie ontstaat. Veel pedofielen zetten zich dan ook sterk af tegen kindermisbruik en beschouwen hun seksuele voorkeur als een grote last, omdat zij gehaat worden voor de gevoelens die ze liever niet hadden gehad.¹⁰ Zij zien soms zelfs overeenkomsten tussen zichzelf en pedojagers, omdat ook zij overtuigd zijn dat de politie meer moet doen om pedoseksualiteit tegen te gaan.¹¹ Ruimte om over hun gevoelens te praten is er (vaak) niet.¹² Pedofilie is dus geen keuze, maar eerder een stoornis of 'ziekte' waar men weinig invloed op heeft. Deze menselijke dimensie van pedofilie wordt in het maatschappelijk debat – dat voornamelijk geleid wordt door haatgevoelens jegens pedofielen en pedoseksuelen – vaak vergeten.

⁶ Carlie van Tongeren, "Jules Mulder: 'Pedofilie is geen keuze'" *Psychopraktijk* 4, no. 1 (februari 2012): 8.

⁷ Ian Hacking, *The Social Construction of What?* (Cambridge and Londen: Harvard University Press, 1999), 156.

⁸ Juul C.W. Gooren, "Deciphering the Ambiguous Menace of Sexuality for the Innocence of Childhood," *Critical Criminology* 19, no. 1 (April 2010): 34.

⁹ Maarten van Gestel, "Ik walg ook van kindermisbruik," *Trouw*, januari 26, 2021, <https://verhalen.trouw.nl/pedofilie-in-tijden-van-pedojagers-en-qanon/>.

¹⁰ Van Gestel, "Ik walg ook van kindermisbruik."

¹¹ Van Gestel, "Ik walg ook van kindermisbruik."

¹² Er zijn wel steeds meer initiatieven om over pedofiele gevoelens te praten, zoals <http://stopitnow.be>. Zij bieden ondersteuning aan mensen die zich zorgen maken over hun seksuele gevoelens voor minderjarigen.

2.2 Duiding van het begrip 'pedojager'

Stigmatisering van pedofielen en pedoseksuelen maakt ze vatbaar voor slachtofferschap van acties van zogenaamde 'vigilantes'.¹³ Dit zijn individuen die het recht in eigen handen nemen – en daarmee het gezag van de overheid ondermijnen – door anderen te beledigen, lastig te vallen of zelfs fysieke schade toe te richten. Zie hoofdstuk 4.2 voor een verdere duiding van dit fenomeen. Pedojagers zijn de *vigilantes* anno nu. Nu duidelijk is dat de begrippen pedofilie en pedoseksualiteit in het maatschappelijk debat vaak door elkaar heen gebruikt worden, is het van belang om het begrip 'pedojager' goed te duiden. Hebben zij het zowel gemunt op pedofielen als op pedoseksuelen?

De term 'pedojager' lijkt in wisselende contexten gebruikt te worden en beslaat dan ook een veelzijdig palet aan burgerlijke acties tegen zowel (vermeende) pedofielen als pedoseksuelen. De meeste burgers – waaronder vele pedofielen – behoren tot de groep mensen die seks met kinderen in stilte verafschuwt en hier niet middels burgerlijke opsporingsmethoden tegen optreedt. Deze groep wordt in deze thesis echter niet als onderdeel van de pedojagers beschouwd. De motieven en werkwijzen van pedojagers kunnen sterk verschillen, maar de gemene deler is dat zij vrijwel allemaal overtuigd zijn van het idee dat de overheid te weinig doet voor de slachtoffers van kindermisbruik. Onder andere om deze reden nemen zij het heft in eigen handen om de potentiële slachtoffers te beschermen – zelfs wanneer zij geen of zeer geringe informatie hebben om aan te tonen dat iemand pedoseksuele handelingen uitvoert of beoogt uit te voeren.¹⁴

2.3 De werkwijze van pedojagers

Er zijn vele verschillende manieren waarop mensen hun haat jegens pedofilie uiten en veroordeelde daders, verdachten en onschuldige personen publiekelijk aan de schandpaal nagelen. De werkwijze van pedojagers kan echter grofweg in twee categorieën worden onderverdeeld. In het eerste geval doen pedojagers zich op de sociale media voor als kinderen om (vermeende) pedoseksuelen te lokken naar een fysieke ontmoeting. Vaak zijn de slachtoffers homoseksuele mannen die op een online datingplatform in aanraking komen met de pedojagers.¹⁵ Vervolgens confronteren de pedojagers de persoon die op komt dagen tijdens de ontmoeting, waarbij ze regelmatig

¹³ Michelle A. Cubellis, Douglas N. Evans en Adam G. Fera, "Sex Offender Stigma: An Exploration of Vigilantism against Sex Offenders," *Deviant Behavior* 40, no. 2 (Januari 2018): 3.

¹⁴ Margreet Fogteloo, "'Viezeriken' in de val," *De Groene Amsterdammer*, november 25, 2020, <https://www.groene.nl/artikel/viezeriken-in-de-val>

¹⁵ Sabrina Ingabire en Patricia Veldhuis, "'Dom kudgedrag', maar met fatale afloop," *NRC handelsblad*, 2 mei 2020, 9.

beeldmateriaal maken die ze delen op de sociale media, met opsporingsinstanties of gebruiken als chantagemateriaal om geld af te troggelen.¹⁶ In sommige gevallen proberen ze na een (gewelddadig) burgerarrest de ‘gevangen pedoseksueel’ over te leveren aan de politie. De opsporingsmethode waarbij verdachten uitgelokt worden tot een ontmoeting wordt regelmatig gebruikt door politie en justitie, maar recentelijk wint de methode dus ook aan populariteit onder pedojagers. De fysieke ontmoeting gaat regelmatig gepaard met excessief geweld wat in extreme gevallen soms zelfs heeft geresulteerd in de dood van de gelokte ‘pedoseksueel’.¹⁷ De berichtgeving in de media over pedojagers heeft met name betrekking op deze werkwijze.

Pedojagers kunnen, naast fysieke schade, ook veel reputatieschade aanrichten doordat zij werken volgens het principe van *naming and shaming*.¹⁸ Dit houdt in dat ze via verschillende mediakanalen het grotere publiek waarschuwen voor het feit dat iemand een gevaarlijke pedofiel of pedoseksueel zou zijn. Zoals eerder benoemd, delen zij onder andere foto’s en filmpjes van de uitgelokte fysieke ontmoeting. De beschuldiging van pedofilie kan echter ook alleen berusten op een vaag vermoeden, zonder dat er een daadwerkelijke ontmoeting heeft plaatsgevonden. In dit geval worden bijvoorbeeld namen, adressen en foto’s van (vermeende) pedofielen of rehabiliterende zedendelinquenten gedeeld. Het delen van informatie over deze personen, zonder ze daarbij uit te lokken tot een ontmoeting, is een tweede manier waarop pedojagers te werk gaan. Hiermee versterken pedojagers de vooroordelen die al bestonden over – vaak niet-praktiserende – pedofielen, waardoor zij vrezen voor sociale uitsluiting als hun ‘geheim’ ontdekt wordt.¹⁹

¹⁶ Purshouse, “Paedophile Hunters,” 384.

¹⁷ Ingabire en Veldhuis, “Dom kuddedrag”, 8-9.

¹⁸ Angelides, “Historicizing Affect,” 80.

¹⁹ Van Gestel, “Ik walg ook van kindermisbruik.”.

3 Maatschappelijke weerzin tegen pedofilie

In hoofdstuk 2 is gebleken dat in het maatschappelijke debat over pedofilie en pedoseksualiteit vaak enkel van pedofilie gesproken wordt. Pedojagers richten hun pijlen dan ook op de door hun verafschuwde pedofielen die – vaak op basis van gebrekkige informatie – in verband gebracht worden met kindermisbruik. De burgerlijke jacht op pedofielen en pedoseksuelen lijkt – afgezien van de roep van politie en justitie om ermee te stoppen – de laatste jaren steeds meer genormaliseerd en maatschappelijk geaccepteerd te worden. Dit hangt samen met de bijna mythische rol die kindermisbruik in onze samenleving is gaan aannemen. Kindermisbruik wordt als het absolute kwaad gezien; het monsterlijke en onmenselijke. Waar komt deze sterke maatschappelijke weerzin tegen pedofilie en pedoseksualiteit vandaan? In deze thesis wordt onder andere aan de hand van een Foucauldiaanse analyse aandacht besteed aan de processen die van invloed zijn op de afkeur van alles wat seks en kinderen met elkaar in verband brengt. Dit beslaat een grote variëteit aan onderwerpen: van fantasieën over seks met kinderen (of over het hebben van een ‘liefdevolle’ relatie) tot volwassenen die daadwerkelijk seks hebben met kinderen; en van de ontkenning van de seksualiteit van het kind tot de angst om zelf ongepast gedrag richting kinderen te vertonen.

3.1 Een korte historische weergave van de emancipatie van de pedofiel

De angst voor pedofilie en pedoseksualiteit is ontstaan in de loop van de geschiedenis en heeft in de afgelopen decennia steeds intensere vormen aangenomen. Tot de jaren zestig werd bijvoorbeeld nauwelijks onderscheid gemaakt tussen pedofilie en homoseksualiteit, wat allebei als zondig beschouwd werd.¹ Zo lag dan ook vanaf 1886 de leeftijdsgrens voor legale homoseksuele contacten op 21 jaar, terwijl deze voor heteroseksuele contacten op 16 jaar lag. Om begrijpelijke redenen is – onder andere door een emancipatiebeweging voor homoseksualiteit – veel strijd gevoerd tegen dit wetsartikel, waardoor het artikel in 1971 verdween uit de strafwet. Vanaf deze periode werd een positiever licht geworpen op pedofilie en werd gediscussieerd over seksuele kinderrechten en het verlagen van de minimumleeftijdsgrenzen voor het hebben van seksueel contact.² Er werd lichtvaardiger gedacht over seks met kinderen dan tegenwoordig het geval is en de emancipatie van pedofielen werd serieuzer genomen. Zo verschenen (wetenschappelijke) artikelen waarin begrip voor deze mensen werd

¹ Hekma, “Kinderen, seks en zelfbepaling,” 278.

² Theo Sandfort, “Pedophilia and the Gay Movement,” *Journal of Homosexuality* 13, no. 2-3 (oktober 2010): 90.

getoond en werden zelfs kinderpornoboekjes in de reguliere boekhandel in Nederland verkocht.³ Van volledige emancipatie van pedofielen is echter nooit echt sprake geweest, omdat het te allen tijde een taboe bleef.

De enigszins hoopgevende tijden voor pedofielen en pedoseksuelen waren snel voorbij nadat uit veel onderzoek naar kindermisbruik bleek dat seks (emotionele) schade kan veroorzaken bij het kind. Seksueel misbruik werd een belangrijker thema op de politieke agenda.⁴ Voorheen, ten tijde van de seksuele revolutie, werd weinig nadruk gelegd op veronderstelde slachtoffers van seksueel contact. De focus lag met name op het verzet tegen de anti-seksuele houding van zowel de kerk, de staat en de wetenschappen, zoals de psychiatrie.⁵ Daarnaast werd de nadruk gelegd op de seksuele zelfbepaling van jongeren, waardoor bescherming tegen (ongewenst) seksueel contact een minder grote rol speelde. Dit veranderde nadat een zedenzaak in Oude Pekela tegen het einde van de jaren tachtig tot veel opschudding leidde. De hoofdofficier van de strafzaak stelde dat 48 kinderen – na ondervraging – verklaarden dat zij seksuele handelingen met volwassenen moesten ondergaan.⁶ Zij zouden door als clown verklede mannen ontvoerd zijn naar boerderijen waar kinderporno werd opgenomen.⁷ Er zijn echter nooit bewijzen gevonden voor de zaak en het is dan ook onduidelijk in hoeverre enkel sprake was van massahysterie – waarbij zelfs gesproken werd van een heksenjacht op (vermeende) pedoseksuelen – of dat het seksuele misbruik daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Deze gebeurtenis zet – samen met meerdere soortgelijke zaken – de toon voor de maatschappelijke afschuw jegens pedofilie die in de loop der jaren steeds meer aangewakkerd werd. De seksuele revolutie waarin de nadruk lag op seksuele zelfbepaling – onder andere die van kinderen – heeft plaatsgemaakt voor een periode waarin we het kind willen beschermen voor seksueel gedrag van zichzelf en van anderen. De pedofiel en de pedoseksueel lijken de perfecte zondebok te vormen waartegen we al onze onzekerheden en angsten projecteren omwille van de bescherming van het kind.

3.2 Bescherming van het asexuele kind

De overtuiging bestaat dus dat het kwetsbare en onschuldige kind koste wat het kost beschermd moet worden tegen verschillende bronnen van gevaar. Het kind-zijn wordt dan ook inherent gelinkt aan blijdschap, onbezorgdheid en het uitblijven van

³ Van Tongeren, "Jules Mulder: 'Pedofilie is geen keuze'", 11.

⁴ Angelides, "Historicizing Affect," 89.

⁵ Hekma, "Kinderen, seks en zelfbepaling," 284.

⁶ Trouw, "Zedenzaak Oude Pekela was géén massahysterie," *Trouw*, september 23, 1995, <https://www.trouw.nl/nieuws/zedenzaak-oude-pekela-was-geen-massahysterie~bc83acf5/>

⁷ Hekma, "Kinderen, seks en zelfbepaling," 285.

tegenslagen. Wanneer een kind echter wel in aanraking komt met ‘het kwaad’, resulteert dit in een maatschappelijk gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid voor deze gebeurtenis.⁸ Om te voorkomen dat kwetsbare kinderen worden aangetast in hun kind-zijn nemen we vele maatregelen. Zo staat bijvoorbeeld op vrijwel alle (verpakkingen van) voorwerpen dat deze uit de buurt van jonge kinderen gehouden moeten worden, staan er hekken om speeltuinen heen en wordt aan ouders geadviseerd om het doen en laten van hun kinderen op de sociale media in de gaten te houden. Ons wordt daarnaast van jongs af aan aangeleerd dat we in eerste instantie vreemden moeten wantrouwen en dat we bijvoorbeeld geen snoepjes mogen aannemen van een onbekende man.

Inherent aan de wil om het kind te beschermen, schuilt de roep om het kind niet in aanraking te laten komen met alles wat met seks en seksualiteit te maken heeft. Zo wordt het ideaal nagestreefd dat het kind per definitie aseksueel en onschuldig is.⁹ Kinderen worden gezien als pre-seksuele wezens met een onontwikkeld en kwetsbaar lichaam, waardoor zij bescherming tegen (ongewenste) seksuele praktijken behoeven.¹⁰ De transitie naar volwassenheid wordt dan ook vaak als een lineair proces beschouwd waarbij verschillende stadia van seksuele ontwikkeling elkaar opvolgen.¹¹ De kindertijd moet volgens deze veronderstellingen dus een onbezorgde tijd zijn die vrij is van seksualiteit en pas wanneer volwassenheid intreedt zou seks een rol gaan spelen.

Een illustratief voorbeeld waaruit blijkt dat men ongemakkelijk wordt van het in verband brengen van kinderen met seksualiteit is het programma “*Gewoon. Bloot*” dat recentelijk in opspraak is gekomen. In dit programma krijgen basisschoolkinderen de mogelijkheid om blote volwassenen vragen te stellen over hun lichaam. Het doel van het programma is om de kinderen te laten zien hoe een ‘normaal’ menselijk lichaam eruitziet zonder make-up, filters of plastische chirurgie.¹² Naast lovende reacties kreeg het programma ook veel commentaar te verduren en leidde het zelfs tot Kamervragen. Zo kwam – vooral uit de politiek rechtse hoek – onder andere de opmerking dat het programma pedofilie promoot door kinderen naakte lichamen te

⁸ Gooren, “Deciphering the Ambiguous Menace,” 31.

⁹ Gooren, “Deciphering the Ambiguous Menace,” 31.

¹⁰ Julie Brownlie, “The ‘Being-Risk’ Child: Governing Childhood and Sexual Risk,” *Sociology* 35, no. 2 (Mei 2001): 522.

¹¹ Angelides, “Historicizing Affect,” 89.

¹² “Kinderen ontdekken de naakte waarheid in GEWOON. BLOOT,” GEWOON. BLOOT., NTR, <https://www.ntr.nl/site/nieuws/Kinderen-ontdekken-de-naakte-waarheid-in-GEWOON-BLOOT/509/>.

laten zien.¹³ Anderen beweerden dat de “seksualisering” van kinderen veel te ver gaat of noemden het zelfs “ziek” en “walgelijk” dat de Nederlandse televisie zo’n programma toestaat.¹⁴ Een opvallende constatering is verder dat het lichaam in al deze kritieken inherent gelinkt wordt aan seksualiteit, terwijl de makers van het programma hier niet op doelden.

Anders dan ons culturele concept van het kind-zijn wil doen lijken, komen veel kinderen in de praktijk op jonge leeftijd al in aanraking met (hun eigen) seksualiteit.¹⁵ Door ouders wordt dit echter vaak weggezet als ‘onschuldig’ experimenteren en zelfontdekking; een fase in de ontwikkeling naar een ‘volwassen’ seksualiteit.¹⁶ We stuiten hier dus op een interessant paradoxaal verband. Het vertonen van seksueel gedrag door kinderen wordt als ongepast en onnatuurlijk gezien, terwijl de meeste kinderen zich op hun eigen wijze met hun seksuele ontwikkeling bezighouden.¹⁷ Dit vormt namelijk een belangrijk onderdeel van een gezond ontwikkelingsproces van het kind. Waarom klampen we ons zo vast aan de overtuiging dat kinderen van nature aseksueel zijn? En waarom zien we zo veel risico’s van kinderlijke seksualiteit?

Zoals in hoofdstuk 3.1 aan de orde kwam, is de perceptie met betrekking tot de seksualiteit van het kind sinds de jaren 80 sterk veranderd. Voorheen werd de nadruk gelegd op de seksuele zelfbepaling van het kind en werd dus ook lichtzinniger gedacht over bescherming tegen (ongewilde) seksuele contacten. Vanaf de jaren 80 voerde echter het ideaal van kinderlijke onschuld de boventoon, wat voortkwam uit sterke campagnes van feministische anti-misbruik en anti-pornografiebewegingen. Er kwam meer aandacht voor seksueel misbruik van kinderen, waardoor het kind steeds vaker gezien werd als een onschuldig slachtoffer van seksuele ervaringen. Waar voorheen gedacht werd dat het kind met seksueel contact kon instemmen of het zelfs uitlokte, wordt er vanaf deze periode steeds meer uitgegaan van het idee dat een kind *nooit* vrijwillig instemt met seks (ook niet met leeftijdsgenoten). Dit idee valt samen met een volledige ontkenning van de seksualiteit van het kind.¹⁸

Om kinderen niet hun onschuld en aseksuele status te laten verliezen, wordt eventueel seksueel gedrag van kinderen streng gecontroleerd. Ouders spelen hierbij een belangrijke rol en worden geacht om het gedrag van hun kind in de gaten te

¹³ Maartje Geels, “Naakt in nieuw kinderprogramma: onnodig en stap te ver, of juist leerzaam?,” NOS, maart 6, 2021, <https://nos.nl/artikel/2371530-naakt-in-nieuw-kinderprogramma-onnodig-en-stap-te-ver-of-juist-leerzaam>.

¹⁴ Anne Kersten, “Ophef over tv-programma met naakte mensen en kinderen: ‘Walgelijk,’” *Metronieuws*, maart 6, 2021, <https://www.metronieuws.nl/televisie/2021/03/ophef-over-gewoon-bloot/>.

¹⁵ Gooren, “Deciphering the Ambiguous Menace,” 31-32.

¹⁶ Angelides, “Historicizing Affect,” 89.

¹⁷ Gooren, “Deciphering the Ambiguous Menace,” 32.

¹⁸ Angelides, “Historicizing Affect,” 89-91.

houden.¹⁹ Wanneer het kind wel seksuele contacten heeft, wordt de aanleiding daarvoor vaak bij de ouders gezocht en niet bij de 'naïeve' minderjarige. Door een toenemende controle op de seksualiteit van het kind, ontstaat tegelijkertijd meer controle op pedofielen en pedoseksuelen. Zij breken met ons cultureel geaccepteerde concept van het kind-zijn.²⁰ Het hebben van (seksuele) gevoelens voor kinderen, het fantaseren over seks met kinderen of het daadwerkelijk praktiseren van deze gevoelens tasten namelijk de onschuld en reinheid van het kind aan.²¹ Dit maakt voor velen een pedofiel (of een pedoseksueel) de belichaming van een soort 'absoluut kwaad' en de perfecte zondebok voor burgers die het recht in eigen handen willen nemen. Het resulteert in een vastgeroeste haat en agressie jegens pedofielen en pedoseksuelen.

3.3 Ongezonde seks en de pathologische pedoseksueel

Uit het ideaal van het kind als asexueel en onschuldig wezen vloeit natuurlijkerwijs voort dat pedoseksualiteit wordt gepercipieerd als onnatuurlijk, ongezond en soms zelfs 'ziekelijk'. Pedofielen worden bestempeld als 'gevaarlijke' individuen die enkel vanwege hun identiteit een gevaar zouden opwerpen voor de samenleving en het individu.²² Het ideaalbeeld van wat 'gezonde' seks zou zijn, maakt ruimte voor het definiëren van pedoseksualiteit als afwijkend van de 'natuurlijke', meestal heteroseksuele, gedragsnormen op het gebied van seksualiteit. Maar wat is de huidige norm omtrent seksualiteit? Hoe wordt deze bepaald? En door wie?

In het eerste boek van zijn *Geschiedenis van de seksualiteit (La volonté de savoir)* beschrijft Foucault hoe seksualiteit een essentieel construct is geworden in het bepalen van onze identiteit, verlangens, gezondheid en zelfs morele waarde.²³ Hij verwerpt de 'repressiehypothese' die een verklaring geeft voor de seksuele onderdrukking en vervangt deze door zijn hypothese van een bekentenis- of biechtcultuur. Volgens de repressiehypothese werd seksualiteit vanaf het Victoriaanse tijdperk onderdrukt, grotendeels verboden en stilgezwegen.²⁴ Seks werd een onderwerp van taboe en fungeerde volgens preutse normen van de Victoriaanse bourgeoisie enkel als

¹⁹ Gooren, "Deciphering the Ambiguous Menace," 33.

²⁰ Gooren, "Deciphering the Ambiguous Menace," 31.

²¹ Edward Brongersma, "Aggression Against Pedophiles," *International Journal of Law and Psychiatry* 7, no. 1 (1984): 81.

²² Samantha Ashenden, "Policing Perversion: The Contemporary Governance of Paedophilia," *Cultural Values* 6, no. 1-2 (2002): 199.

²³ Gary Gutting en Johanna Oksala, "Michel Foucault," *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/foucault/>.

²⁴ Michel Foucault, "We "Other Victorians"," in *The Foucault reader. An introduction to Foucault's thought*, ed. Paul Rabinov (England: Penguin Books, 1991), 292.

voorplantingsmiddel. Seksuele praktijken die niet binnen de privésfeer van het heteroseksuele huwelijk vallen, werden dan ook ontkent en stilgezwegen. Dit zou onze moderne houding richting seksualiteit verklaren, omdat seksualiteit nog steeds onderdrukt wordt.

Foucault stelt echter dat het niet repressie is dat moderne seksualiteit kenmerkt, maar het feit dat seksualiteit het onderwerp van toenemende medische, juridische en psychologische discoursen is geworden.²⁵ Een nauwkeurige bestudering van iemands seksualiteit zou binnen deze discoursen resulteren in het ontdekken van iemands 'ware' zelf. In de psychologie en psychiatrie bestaat dan ook de overtuiging dat we onszelf kunnen bevrijden van verdrongen gedachten en gevoelens door hierover te praten.²⁶ Hierdoor zijn we bijna op een dwangmatige manier de details over onze seksualiteit gaan delen. Foucault ziet hier overeenkomsten met religieuze biechten die in plaats van bij een priester nu bij de therapeut, dokter, psycholoog of psychiater worden uitgesproken. Het dwangmatige praten over onze seksualiteit werkt echter averechts volgens Foucault; in plaats van onszelf te bevrijden, zijn we juist zelf-disciplinerend geworden.²⁷ Doordat we constant reflecteren op onze eigen seksualiteit, krijgen we te maken met gevoelens van onzekerheid. We vragen onszelf af of onze seksuele gevoelens wel normaal zijn, of we op een goede manier seks hebben en we vergelijken onze eigen seksualiteit constant met die van anderen om er zeker van te zijn dat we zelf niet van die normen afwijken.

Op deze wijze internaliseren we dus de normen omtrent seksualiteit en conformeren we onszelf hieraan. Tegelijkertijd sluiten we hiermee ook de ander uit die zich niet conformeert aan die normen. Het definiëren van een 'afwijkende' seksuele voorkeur is volgens Foucault het gevolg van de medicalisering van seks en de toenemende rol van de psychiatrie in de negentiende eeuw.²⁸ In de psychiatrie wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen 'gezonde' mensen en mensen met een 'pathologische' seksualiteit die als stoornis of aandoening wordt aangeduid.²⁹ Bij deze laatste groep behoren onder andere de pedofielen, omdat pedofilie bekend staat als 'parafilie' – ook wel: een afwijkende seksuele voorkeur.³⁰ De (psychische) wetenschap presenteert haar claims over seksualiteit als waarheid, wat impliceert dat de

²⁵ Michel Foucault, "The Repressive Hypothesis," in *The Foucault reader. An introduction to Foucault's thought*, ed. Paul Rabino (England: Penguin Books, 1991), 313.

²⁶ Foucault, "We "Other Victorians"," 296; Foucault, "The Repressive Hypothesis," 303-305.

²⁷ Foucault, "We "Other Victorians"," 299.

²⁸ Michel Foucault, "About the Concept of the "Dangerous Individual" in 19th-Century Legal Psychiatry," trans. A. Baudot and J. Couchman, *International Journal of Law and Psychiatry* 1 (februari 1978): 3-11.

²⁹ Foucault, "The Repressive Hypothesis," 323-324.

³⁰ Nationaal Rapporteur, "Op goede grond," 226.

categorieën die zij als gezond en goed beschouwen de ‘natuurlijke’ vorm van seksualiteit zouden zijn.³¹ Alles wat daarvan afwijkt, wordt dus vanuit de wetenschap en vanuit onze geïnternaliseerde normen omtrent seksualiteit als ‘onnatuurlijk’ voor de mens gezien.

De beoordeling van in hoeverre een seksuele handeling gezond en natuurlijk is, hangt in grote mate samen met onze heersende seksuele moraal. Tegenwoordig voert een seksuele ideologie met een liberaal-tolerante oriëntatie de boventoon.³² Kenmerkend voor deze ideologie is een sensualistisch ideaal van seks met de nadruk op fysiek genot en het idee dat seks op gelijke voet staat met andere genotsactiviteiten en dus met dezelfde ethische principes geëvalueerd moet worden. Benatar stuit in zijn essay op een interessante inconsistentie in onze seksuele moraal. Hoewel velen een begrip hebben van seks als *casual* aangelegenheid die genot oplevert – zonder dat er noodzakelijkerwijs liefde of affectie bij komt kijken – biedt deze opvatting volgens Benatar echter geen verklaring voor de onjuistheid van pedoseksualiteit.³³ Seks tussen een volwassene en een kind is volgens deze ideologie namelijk onder bepaalde voorwaarden moreel toelaatbaar.

Over het algemeen voeren drie argumenten de boventoon voor het moreel veroordelen van seksuele ervaringen tussen volwassenen en kinderen. Een seksuele relatie is amoreel wanneer 1) het geen wederzijds genot oplevert omdat slechts één van de deelnemers ervan profiteert en de ander er soms zelfs schade van ondervindt; 2) er geen toestemming is gegeven door beide partijen en 3) het lichaam van de één (het kind) wordt geobjectiveerd en enkel fungeert als instrument voor het genot van de ander.³⁴ Deze argumenten komen volgens Malón voort uit het eerdergenoemde sensualistische concept van seksualiteit. Hierbij wordt de moraliteit van de seksuele handeling bepaald aan de hand van morele principes die toepasbaar zijn op alle menselijke handelingen.³⁵ Kindermisbruik wordt volgens de drie argumenten sterk afgekeurd en is dan ook niet moreel toelaatbaar: het kind ondervindt schade, geeft geen toestemming en wordt enkel als object gezien. Een universele afwijzing van pedoseksuele relaties kan echter volgens Malón niet worden gerechtvaardigd met enkel de bovengenoemde argumenten. In een uitzonderlijke omstandigheid, onder zeer specifieke voorwaarden, zou het namelijk mogelijk kunnen zijn dat een seksuele

³¹ Foucault, “The Repressive Hypothesis,” 318-319.

³² Agustin Malón, “Adult-Child Sex and the Demands of Virtuous Sexual Morality,” *Sexuality & Culture: An Interdisciplinary Quarterly* 21, no. 1 (2017): 247.

³³ David Benatar, “Two Views of Sexual Ethics: Promiscuity, Pedophilia, and Rape,” *Public Affairs Quarterly* 16, no. 3 (2002): 194.

³⁴ Agustin Malón, “Adult-Child Sex and the Limits of Liberal Sexual Morality,” *Archives of sexual behavior* 44, no. 4 (mei 2015): 1074.

³⁵ Malón, “Adult-Child Sex and the Limits,” 1080.

relatie tussen een volwassene en een kind als moreel toelaatbaar beschouwd wordt, wanneer we uitgaan van bovenstaande argumenten. Zo zou een kind na heel goed ingelicht te worden over de 'regels' die bepalend zijn voor de seksuele relatie een geïnformeerde beslissing kunnen maken, is het mogelijk dat de seksuele relatie het kind net zoveel oplevert als de volwassene en hoeft seks niet altijd voor (fysieke of emotionele) schade te zorgen bij het kind.³⁶

Het is echter op goede gronden betwistbaar of deze situatie in de praktijk plaatsvindt en of een kind daadwerkelijk een geïnformeerde beslissing kan maken over het hebben van seks. Zo blijkt uit onderzoek dat kinderen die aangeven 'vrijwillig' seksueel contact te hebben met volwassenen voornamelijk sympathie en affectie zoeken bij de volwassene in plaats van seksuele bevrediging.³⁷ Doordat het kind niet voldoende geïnformeerd is over de aard van het seksuele gedrag kan deze niet geldig instemmen, waardoor de verhouding tussen de volwassene en het kind scheef ligt. Er ontstaat een machtspositie waarin de volwassene, volgens Schmidt, zijn ware intenties verhult door het kind wijs te maken dat hij of zij uit is op een niet-seksuele of onschuldige relatie.³⁸ Om deze reden kent Malóns hypothetische situatie geen toepassing in de praktijk en is een pedoseksuele handeling dan ook in alle gevallen amoreel. Goldman beschreef dit als volgt: "I believe this last case [seks tussen een volwassene en een kind] is the closest we can come to an action which is wrong *because it is sexual*".³⁹ De seksuele gedraging *an sich* hoeft dus niet moreel ontoelaatbaar te zijn om 'slecht' of 'ongezond' te zijn. Het enkele feit de handeling seksueel is, en dus een (aseksueel) kind in contact brengt met seksualiteit, maakt de handeling in de praktijk amoreel.

3.4 Onzekerheid over de eigen seksualiteit

Zoals Foucault laat zien, ontwikkelen we ons zelfbegrip dus onder andere door een negatieve omschrijving van de (seksualiteit van de) ander. Onze eigen seksualiteit maakt een groot deel uit van de constructie van onze identiteit. Hierbij komt een interessante, maar ook potentieel gevaarlijke en controversiële, hypothese naar boven. Is het mogelijk dat de 'ander' – in dit geval pedofielen en pedoseksuelen – een eigenschap bezit die de 'normale' mens – in dit geval de pedojager van zichzelf ontkent en onderdrukt? Dit is een hypothese die in studies naar (haatdragend gedrag jegens)

³⁶ Malón, "Adult-Child Sex and the Limits," 1083.

³⁷ Igor Primoratz, "Pedophilia," *Public Affairs Quarterly* 13, no. 1 (januari, 1999): 107.

³⁸ Gunter Schmidt, "The Dilemma of the Male Pedophile," *Archives of Sexual Behavior* 31, no. 6 (December, 2002): 475.

³⁹ Alan H. Goldman, "Plain Sex," *Philosophy & Public Affairs* 6, no. 3 (lente, 1977): 281.

homoseksualiteit vaak naar voren komt.⁴⁰ Brongersma formuleert de mogelijke oorsprong van de haat jegens homoseksuelen als volgt:

“It is a well-known fact that no person shows such an intense hatred of homosexuality as the man who has a strong, repressed, maybe unconscious inclination toward his own sex.”⁴¹

We stuiten op een ietwat ongemakkelijke constatering wanneer we deze lijn doortrekken naar het fenomeen pedofilie. Het is namelijk menseigen om affectie te tonen naar kinderen en vaak is het onduidelijk waar precies de grens ligt. In de tijdsgeest van nu wordt dan ook vaak gewaarschuwd om je als volwassene niet te veel te binden aan een (onbekend) kind, omdat dit mogelijk voor verkeerde signalen kan zorgen. Zo mag een animatiemedewerker op een camping bijvoorbeeld niet zomaar een kind op schoot nemen en moet ze bij het spelen van tikkertje oppassen dat ze niet per ongeluk het kind op een ongepaste manier aanraakt. Ieder mens toont dus in meer of mindere mate affectie jegens kinderen, maar voor sommigen is het gevoel voor kinderen zo levensbepalend – omdat er bijvoorbeeld seksuele fantasieën bij komen kijken – dat zij onder de noemer pedofiel vallen. Dit betekent echter niet per se dat pedojagers zelf daadwerkelijk worstelen met pedofiele (seksuele) gevoelens. Het kan wel betekenen dat zij zich onbewust sterker afzetten tegen pedofilie om voor zichzelf en de buitenwereld te bewijzen dat zij absoluut geen overeenkomsten vertonen met pedofielen, omdat zij vrezen voor dat deel van hun persoonlijkheid.

⁴⁰ Henry E. Adams, Lester W. Wright, Jr. en Bethany A. Lohr, “Is Homophobia Associated With Homosexual Arousal?,” *Journal of Abnormal Psychology* 105, no. 3 (1996): 440.

⁴¹ Brongersma, “Aggression Against Pedophiles,” 83.

4 Burgerlijke disciplineren van en controle over (pedo)seksualiteit

In het vorige hoofdstuk zagen we hoe een diepgewortelde maatschappelijke weerzin jegens pedofilie en pedoseksualiteit zich over de jaren heen heeft ontwikkeld. We voelen een zeker ongemak, woede en haat wanneer het (aseksuele) kind op welke wijze dan ook in aanraking komt met seksuele inclinaties van een volwassene. In dit hoofdstuk wordt de laatste denkstap gepresenteerd in de richting van het (gewelddadige) gedrag van pedojagers die als ‘moraalridder’ beweren op te treden. Waarom voelen bepaalde mensen een drang om pedofielen en pedoseksuelen op te sporen en de mond te snoeren, zelfs wanneer deze geen seksuele activiteiten met kinderen op hun geweten hebben? En waarom zien zij zich als goede burger wanneer ze gebruikmaken van methodes die door de wet niet getolereerd worden?

4.1 Angst voor de gevaarlijke ‘pedofiel’

Zoals in het vorige hoofdstuk al aan bod kwam, kenmerkt volgens Foucault de moderne controle van seksualiteit zich door de onderwerping aan allerlei wetenschappelijke disciplines. De psychologie, psychiatrie en gezondheidszorg claimen wetenschappelijke, ware, kennis te verschaffen over seksualiteit en daarmee hebben zij een dominerende rol richting hun patiënten en cliënten. Mensen met een afwijkende en ‘ongezonde’ seksuele voorkeur worden dan ook onderworpen aan sterke controlemechanismen van buitenaf. Zij worden onder andere binnen de psychologie en psychiatrie als onderzoeksobject beschouwd en komen in sommige gevallen zelfs in aanmerking voor diverse behandelingsmogelijkheden.

Individueel spelen daarnaast zelf ook een grote rol in de controle over en disciplineren van hun eigen seksualiteit door zich te conformeren naar geïnternaliseerde seksuele maatschappelijke normen. Controle en disciplineren van seksualiteit komen dus niet enkel van bovenaf – zoals uit de overheid of de wetenschap – maar zijn volgens Foucault doordrenkt in alle facetten van de samenleving.¹ Uit eerdere hoofdstukken in deze thesis blijkt dat de Westerse samenleving zich vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw kenmerkt door een inherente verbondenheid van seksualiteit met een soort universeel gevaar, waardoor maatschappelijke controle op seksuele gedragingen toeneemt.

“In the past, laws prohibited a number of acts... Now what we are defining and, therefore, what will be found by the intervention of the law, the judge, and the doctor, are dangerous individuals. We’re going to have a society of dangers,

¹ Gutting en Oksala, “Michel Foucault,” *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*.

with, on the one side, those who are in danger, and on the other, those who are dangerous. And sexuality will no longer be a kind of behavior hedged in by precise prohibitions, but a kind of roaming danger, a sort of omnipresent phantom...".²

In bovenstaand citaat van een interview met Foucault wordt de inschatting van gevaar gelinkt aan de 'pathologische pedofiel' als individu, in plaats van aan zijn daden.³ Doordat het label van 'pedofiel' – *a priori* aan een seksuele misdaad – bepaalt of iemand een bedreiging vormt voor de samenleving, maakt het weinig verschil of iemand daadwerkelijk een kindermisbruiker is. De vraag of er een slachtoffer is, is dus niet van doorslaggevende rol voor burgeracties jegens pedofielen. Het feit dat iemand geassocieerd wordt met het label 'pedofiel' geeft al genoeg aanleiding voor pedojagers om deze persoon op te sporen en publiekelijk te vernederen.⁴ Dit verklaart dus grotendeels waarom de media in de berichtgeving over kindermisbruik en pedojagers vaak enkel gebruikmaken van de term 'pedofiel'. Het onderscheid tussen pedofilie en pedoseksualiteit wordt in de praktijk dus vaak achterwege gelaten.

De overheersende angst voor kindermisbruik heeft als resultaat dat pedofielen worden neergezet als de menselijke belichaming van het kwaad. Een illustratief voorbeeld hiervan is het onderzoek van Jahnke, Imhoff en Hoyer, waaruit blijkt dat men zelfs van pedofielen die geen seksueel contact hebben met kinderen een grote sociale afstand wil houden.⁵ Zij zouden namelijk zowel een gevaar vormen voor kinderen als voor adolescenten en volwassenen.⁶ Uit de studie blijkt ook dat er een significant verschil bestaat tussen negatieve emoties en sociale afstand jegens pedofielen en seksuele sadisten of mensen met een antisociale persoonlijkheidsstoornis. De twee laatstgenoemde groepen worden veel minder ontweken op sociaal gebied dan (niet-pedoseksuele) pedofielen.⁷ Stigmatisering van pedofielen wordt dus met name bepaald door een risico-inschatting die niet overeenkomt met een daadwerkelijk bestaand gevaar.

Al vormen pedofielen die geen pedoseksuele neigingen hebben in de realiteit geen gevaar, is de angst voor pedofielen toch goed te begrijpen. Het is een

² Michel Foucault, in "The Danger of Child Sexuality", een dialoog tussen M. Foucault, G. Hocquenghem and J. Danet, geproduceerd door R. Pillaudin en uitgezonden door *France Culture* 4 april 1978: p. 12. https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/foucaultdangerchildsexuality_0.pdf

³ Ashenden, "Policing Perversion," 200.

⁴ Guy Hocquenghem, in "The Danger of Child Sexuality," 9.

⁵ Sara Jahnke, Roland Imhoff en Juergen Hoyer, "Stigmatization of People with Pedophilia: Two Comparative Surveys," *Archives of Sexual Behavior* 44, no. 1 (2015): 21.

⁶ Jahnke et al., "Stigmatization," 25-26.

⁷ Jahnke et al., "Stigmatization," 28.

maatschappelijk feit dat kindermisbruik zeer ernstig is en uit veel onderzoek blijkt dat het voor aanzienlijke schade bij het kind kan zorgen. Pedofielen zijn vaak de zondebokken waarop frustraties, woede en haat over kindermisbruik geprojecteerd worden. De morele paniektheorie van Cohen en Young geeft een goede verklaring voor dit fenomeen.⁸ Het concept van de morele paniek werd als eerste door Cohen omschreven als een overdreven sociale bezorgdheid voor een bepaalde conditie, persoon of groep mensen die als bedreiging worden gezien voor maatschappelijke waarden en belangen.⁹ In dit geval worden de zorgen over kindermisbruik inherent gelinkt aan pedofielen, waardoor zij als het probleem bestempeld worden. Dit zorgt voor extreme sociale reacties – onder andere van pedojagers – die het gevaar van het grotere probleem, namelijk kindermisbruik, overschaduwden.

4.2 De rol van burgers in de disciplinerende van pedofilie en pedoseksualiteit

Het taboethema van pedofilie en pedoseksualiteit wordt dus gevoelsmatig meer dan eens verbonden met onveiligheid en gevaar, zelfs wanneer er geen misdaad heeft plaatsgevonden of dreigt plaats te vinden. Interessant om te onderzoeken, is waarom dit bepaalde mensen drijft tot burgeracties onder de noemer ‘pedojacht’. Het is immers de taak van de overheid om kindermisbruikers op te sporen, te vervolgen en te bestraffen. In de laatste decennia wordt echter wel steeds meer de nadruk gelegd op zogenoemde ‘responsabilisering’ van burgers. Dit houdt in dat burgers geacht worden om een soort ‘actieve observant’ te zijn en het gelijk te melden wanneer sprake is van ongeregelde heden.¹⁰ Zo worden actieve burgers als het ware de ‘ogen en oren’ van de overheid. In Amerika worden burgers bijvoorbeeld via *community notification laws* zoals de *Megan’s Law* op de hoogte gesteld van de woonplaats van veroordeelde zedendelinquenten om zogenaamd de publieke veiligheid te verhogen.¹¹ Deze vorm van burgerlijke waakzaamheid zonder daadwerkelijk actie te ondernemen (ook wel: *vigilance*) is echter van een heel ander kaliber dan (groepen) burgers die in het vaarwater van politie en justitie kunnen raken doordat zij eigenhandig de sociale orde willen gaan controleren (ook wel: *vigilantism*). Zij nemen het recht in eigen handen en plegen geweld, of dreigen hiermee, om gepercipieerd gevaar (zoals pedofilie) in te dammen.

⁸ Angelides, “Historicizing Affect,” 84.

⁹ Stanley Cohen, *Folk Devils and Moral Panics. The creation of the Mods and Rockers* (Londen en New York: Routledge Classics, 2002), 1.

¹⁰ Jessica Evans, “Vigilance and vigilantes: Thinking psychoanalytically about anti-paedophile action,” *Theoretical Criminology* 7, no. 2 (2003): 165.

¹¹ Lyn Hinds en Kathleen Daly, “The War on Sex Offenders: Community Notification in Perspective,” *Australian and New Zealand Journal of Criminology* 34, no. 3 (December 2001): 264.

Eerder werd al kort aangestipt dat pedojagers gezien kunnen worden als de *vigilantes* anno nu. In deze thesis wordt ter duiding van het begrip ‘*vigilantism*’ de criminologische definitie van Johnston gehanteerd. Volgens Johnston kan het veelomvattende begrip in zes kerneigenschappen worden samengevat: (i) het impliceert planning en opzet bij de betrokkenen; (ii) de betrokkenen zijn private burgers die vrijwillig deelnemen; (iii) het is een vorm van ‘autonoom burgerschap’, waardoor het een sociale beweging op touw zet; (iv) er wordt gebruik gemaakt van geweld, of daarmee bedreigd; (v) het ontstaat wanneer de gevestigde orde wordt bedreigd door een overtreding daarvan en (vi) het doelt op het verkrijgen van controle over sociale overtredingen (zoals criminaliteit) door veiligheid te garanderen voor zowel de betrokkenen als buitenstaanders.¹² *Vigilante* acties zijn dus niet noodzakelijkerwijs altijd illegaal, maar er ligt wel een dreiging van geweld op de loer. Daarnaast gaan *vigilantism* en zogenaamde ‘informele rechtvaardigheid’ – het straffend optreden door burgers – vaak hand in hand, maar het ene impliceert niet noodzakelijkerwijs het andere. Zo zijn er voorbeelden van *vigilante* acties waarbij wel geweld is gebruikt, zonder dat bedoeld werd op het geven van een straf.¹³

Er zijn verschillende verklaringen mogelijk voor *vigilante* acties tegen (vermeende) pedofielen en pedoseksuelen. Ten eerste kiezen sommige burgers ervoor om het recht in eigen handen te nemen door een gebrek aan vertrouwen in de effectiviteit van het juridische systeem in de opsporing en berechting van kindermisbruikers.¹⁴ Uit onderzoek blijkt dat voornamelijk een gepercipieerde zwakte van het strafrechtssysteem en een lange wachttijd tussen de criminele handeling en de bestraffing zorgen voor een opwelling van *vigilante* acties.¹⁵ Zo levert het veel frustraties op wanneer iemand die verdacht wordt van kindermisbruik niet in enige tijd na het delict gestraft wordt voor het onrecht dat het slachtoffer is aangedaan. De straf kan namelijk functioneren als middel om de onrechtvaardige situatie gevoelsmatig enigszins te herstellen.

Een tweede reden voor burgerlijk (straffend) optreden is de discrepantie tussen de gewenste en de werkelijke straf van kindermisbruikers.¹⁶ Dit wordt ook wel de

¹² Les Johnston, “What is Vigilantism?,” *The British Journal of Criminology* 36, no. 2 (Lente 1996): 221-232.

¹³ Johnston, “What is Vigilantism?,” 233.

¹⁴ Elaine Campbell, “Policing paedophilia: Assembling bodies, spaces and things,” *Crime Media Culture: An International Journal* 12, no. 3 (2016): 349-351.

¹⁵ Makubetse Sekhonyane en Antoinette Louw, “Violent Justice. Vigilantism and the state’s response,” Pretoria: Institute for Security Studies (2011): 115-117.

¹⁶ Julie Juola Exline, Everett L. Worthington Jr., Peter Hill en Michael E. McCullough, “Forgiveness and Justice: A Research Agenda for Social and Personality Psychology,” *Personality and Social*

injustice gap genoemd. Hoe groter het ongenoegen dat het strafbare gedrag met zich meebrengt, hoe meer men gemotiveerd is om de *injustice gap* te verkleinen en om eigenhandig voor (vermeende) rechtvaardigheid te zorgen. Zoals we gezien hebben, wekken pedofilie en pedoseksualiteit een sterke maatschappelijke afkeuring op en een – volgens burgers – onjuiste afhandeling door politie en justitie werkt dan eigenrichting in de hand. De ontevredenheid over opgelegde straffen is bijvoorbeeld goed zichtbaar in de reacties onder nieuwsberichten op Instagram, Facebook of Twitter. Zo bestaat vaak het idee dat de dader ‘er makkelijk vanaf komt’ en wordt op de sociale media regelmatig opgeroepen tot levenslange gevangenisstraffen voor veroordeelde pedoseksuelen.¹⁷ Gezien het feit dat pedofilie als seksuele voorkeur inherent als gevaarlijk wordt beschouwd en de overheid volgens pedojagers te weinig doet om kinderen – potentiële slachtoffers – te beschermen, is het dus goed verklaarbaar waarom zij het recht in eigen handen nemen.

Het beschermingsmotief kan echter in de derde plaats ook als ‘neutralisatietechniek’ gelden om burgerlijke acties te rechtvaardigen. Zo pleiten neutralisatietechnieken daders voorafgaand aan het geweld vrij om crimineel gedrag te plegen en bieden ze achteraf bescherming tegen beschuldigingen van anderen en zelfverwijt.¹⁸ Een van de neutralisatietechnieken die de criminologen Sykes en Matza onderscheiden is het ontkennen van het slachtoffer, omdat deze zelf de boosdoener zou zijn.¹⁹ Zo is de opstandige daad een vorm van vergelding of straf. In de casus die al kort is aangestipt in de inleiding lijkt dit het geval te zijn. Het groepje jongens dat het 73-jarige slachtoffer dodelijk verwondde was volgens de officier van justitie voornamelijk uit op “spanning en sensatiezucht” en gaf blijk van “dom kuddegedrag”.²⁰ Na het zien van video’s van andere pedojagers waren zij gefascineerd door het fenomeen en wilden ze zelf ook iemand “confronteren”. Zij spoorden het slachtoffer op via een website voor homoseksuelen en lokten hem uit tot een ontmoeting met een vijftienjarige jongen. Het feit dat het slachtoffer mogelijk een pedoseksueel delict zou gaan plegen, pleit de pedojagers in hun ogen grotendeels vrij om het excessieve geweld te gebruiken.

Psychology Review: an official journal of the Society for Personality and Social Psychology 7, no. 4 (2003), 343-345.

¹⁷ Cubellis, Evans & Fera, “Sex Offender Stigma”, 3; Brongersma, “Aggression Against Pedophiles,” 81

¹⁸ Gresham M. Sykes en David Matza, “Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency,” *American Sociological Review* 22, no. 6 (december 1957): 666.

¹⁹ Sykes en Matza, “Techniques of Neutralization,” 668.

²⁰ Sabrine Ingabire en Patricia Veldhuis, “‘Dom kuddegedrag’, maar met fatale afloop,” *NRC handelsblad*, 2 mei 2020, 8-9.

4.3 Goed burgerschap?

Zoals we in de vorige paragraaf zagen, gaan *vigilante* acties niet noodzakelijkerwijs gepaard met geweldspleging, maar is er wel altijd sprake van enige dreiging van geweld. Toch zijn er meerdere voorbeelden waarin pedojachten resulteerden in (dodelijke) geweldspleging. Waarom zijn pedojagers in hun acties tegen pedofilie en pedoseksualiteit zo bereid om geweld te gebruiken? Heiligt het doel – het beschermen van het kind – het middel? Zelfs wanneer een pedofiel geen zedendelict heeft gepleegd of van plan is om te plegen, lijkt het gebruik van of de dreiging met geweld genormaliseerd te zijn onder pedojagers. Interessant is om na te gaan of het participeren in een pedojacht volgens de deelnemers blijkt geeft van goed burgerschap – zelfs wanneer strafbare maatregelen genomen worden. De aanpak van pedoseksuelen en pedofielen wordt mijns inziens door pedojagers gemoraliseerd doordat zij hun ‘prooi’ dehumaniseren en een status van ‘monsterachtigheid’ toekennen.

Troshynski en Weiner pleiten aan de hand van een Foucauldiaans idee van ‘monsterachtigheid’ dat de zedendelinquent als hét moderne monster beschouwd kan worden.²¹ In dit laatste deel van deze thesis beargumenteer ik dat deze analogie ook geldt voor (mensen die worden aangezien als) pedoseksuelen en pedofielen, wat gevolgen heeft voor de moraliteit van de pedojacht. Een dierlijke dehumanisering van de (al dan niet pedoseksuele) pedofielen door ze een monsterlijke status toe te kennen, maakt namelijk de weg vrij voor het definiëren van de pedojager als een humane, superieure, jager. In deze lezing zijn de pedojagers het ‘correcte’ roofdier en geeft de jacht – als behorende tot een nobele levensstijl – blijk van goed burgerschap. De ‘nobeles’ jacht verwijst in dit geval niet naar een plezierjacht, wat tegenwoordig veel bekritiseerd wordt, maar naar de jacht ten behoeve van het uitbannen van ‘gevaar’ uit noodzaak tot bescherming van het kind.

Volgens Foucault wordt een status van monsterachtigheid toegekend aan degenen die afwijken van de gedeelde perceptie van wat ‘normaal’ zou zijn. Om dit te duiden, stort Foucault zich op een analyse van machtsstructuren die zich in de geschiedenis zouden hebben gepresenteerd. De zeventiende eeuw kenmerkt zich volgens Foucault door een drang om een onderscheid te maken tussen ‘gezonde’, ‘normale’ mensen en mensen die gekweld worden door een mentale stoornis en als ‘krankzinnig’ worden gedefinieerd.²² In hoofdstuk 3 zagen we al hoe dit heeft geleid tot de medicalisering – en uiteindelijk de disciplinerende – van seksualiteit. De ‘mentaal

²¹ Emily I. Troshynski en Jesse D. Weiner, “Freak Show: Modern Constructions of Ciceronian *Monstra* and Foucauldian Monstrosity,” *Law, Culture and the Humanities* 12, no. 3 (2016): 742.

²² Foucault, “The Repressive Hypothesis,” 323-324.

gestoorden' (ook wel: 'gekken') werden onder dwang opgesloten in de *Hôpital Général* van de stad, wat voor het eerst plaatsvond in 1656 in Parijs.²³ In plaats van dat zij volledig werden afgeschermd van de samenleving, werden zij publiekelijk tentoongesteld op de plek waar zij opgesloten zaten.²⁴ Zo werden ze bijvoorbeeld schuilgehouden achter ramen van tralies waar de geïnteresseerde voorbijganger doorheen kon kijken. Op zondag moest men zelfs betalen om een glimp op te kunnen vangen van de gekken achter de tralies. Zo werd (mentale) krankzinnigheid onderworpen aan zogenoemde *freak shows* die zeer geliefd waren bij het publiek.

De opsluiting van de gekken impliceert een proces van dehumanisering waarbij de gevangenen niet meer als menselijk individu maar als een beest worden behandeld.²⁵ Beestachtigheid werd dan ook als een symptoom van krankzinnigheid beschouwd, in plaats van een resultaat van de manier waarop de 'gekken' behandeld worden. De onmenselijke krankzinnigen werden als gevaar voor de sociale orde neergezet, omdat zij door hun beestachtigheid niet gebonden zijn aan de menselijke wetten. Om deze reden was het 'noodzakelijk' om deze mensen op te sluiten en op deze wijze te disciplineren. Het publieke karakter van de disciplinerende straffen en de behandeling van de 'gekken' maakt ze tot een soort 'monsters' volgens Foucault. Hij grijpt hier terug naar een klassiek begrip van monsterachtigheid door Cicero die beweert dat een 'monster' per definitie iets of iemand is die publiekelijk tentoongesteld wordt.

De gekkenhuizen en gevangnissen waar Foucault over schrijft, lijken fenomenen te zijn die plaatsvonden in een ver verleden. Het is in de Westerse wereld van nu dan ook ondenkbaar dat mensen met (geestelijke) afwijkingen als beesten worden tentoongesteld. Toch zijn veel vergelijkingen te trekken met de hedendaagse omgang met zedendelinquenten (waaronder pedoseksuelen) en pedofielen. Troshynski en Weiner nemen de stelling in dat onze huidige strafrechtspraktijk de creatie van deze 'moderne monsters' op haar geweten heeft.²⁶ Door de intensivering van controle op individuen die mogelijk (weer) de fout in kunnen gaan door een zedendelict te plegen, worden ze publieke figuren die een gevaar kunnen vormen voor de samenleving. Ex-zedendelinquenten zijn dan ook de groep mensen die na vrijlating onderworpen wordt aan de meest extreme vormen van surveillance. Burgers worden bijvoorbeeld via *community notification laws* op de hoogte gesteld van de woonplaats

²³ Michel Foucault, "The Great Confinement," in *The Foucault reader. An introduction to Foucault's thought*, ed. Paul Rabino (England: Penguin Books, 1991), 124.

²⁴ Troshynski en Weiner, "Freak Show," 743.

²⁵ Troshynski en Weiner, "Freak Show," 744.

²⁶ Troshynski en Weiner, "Freak Show," 746.

van veroordeelde zedendelinquenten met als doel het verhogen van de publieke veiligheid.²⁷

Mijns inziens beperkt dit fenomeen zich niet enkel tot veroordeelde zedendelinquenten, maar zijn ook (vermeende) pedofielen het slachtoffer van dehumanisering door strenge publieke controle. Wanneer in een woonwijk bijvoorbeeld geruchten rondgaan over dat iemand mogelijk een pedofiel zou zijn, wordt deze persoon vaak ontweken, publiekelijk vernederd en soms zelfs het slachtoffer van geweld. Daarnaast worden voor het waarborgen van ieders veiligheid regelmatig middels *naming and shaming*-campagnes (van pedojagers) de namen en adresgegevens van (vermeende) 'pedo's' gedeeld. Tot slot getuigt het delen van video's van de pedojacht van een moderne vorm van het 'tentoonstellen' van de 'pedo's', net zoals de 'gekken' in psychiatrische inrichtingen als beesten tentoongesteld werden aan het publiek. De monsterlijke status van pedoseksuelen en pedofielen zet een moderne heksenjacht in gang die doelt op het identificeren van deze vermeend gevaarlijke en inhumane individuen. Ontevredenheid over de aanpak van de overheid en een gepercipieerde toename van onveiligheid van het kind resulteert in een gevoel van verantwoordelijkheid van de burger om het kind zelf actief te beschermen. Het jagen op de inhumane en beestachtige 'pedo', wordt dan een 'nobele' daad. Een daad die, vanuit perspectief van de pedojagers, blijk geeft van goed burgerschap.

²⁷ Hinds en Daly, "The War on Sex Offenders," 264.

5 Conclusie

"Bij de jacht op pedofielen lijkt alles geoorloofd" kopte de Volkskrant op 20 november 2020.¹ Een fascinerende uitspraak die veel vragen oproept. Want wat maakt een pedofiel zo onuitstaanbaar dat dit een reden vormt voor een door burgers geïnitieerde 'jacht'? En waarom lijkt 'alles geoorloofd'? In de voorgaande hoofdstukken zijn deze vragen uitgebreid aan bod gekomen. Aan de hand van een literatuuranalyse is in deze thesis een mogelijk antwoord gepresenteerd op de overkoepelende hoofdvraag: "*Waarom zien mensen die 'pedojagen' zichzelf als een goede burger?*".

Het antwoord op deze vraag is driedelig. Ten eerste is gebleken dat pedofilie en pedoseksualiteit geladen onderwerpen zijn die gepaard gaan met veel maatschappelijke woede, haat, angst en onbegrip. Kindermisbruik wordt gezien als het 'absolute kwaad' waar pedofielen en pedoseksuelen een gezicht aan geven. De verafschuwing van pedofilie en pedoseksualiteit kan mede verklaard worden door de sterke maatschappelijke behoefte om kinderen te beschermen. Zij worden namelijk als asexuele, kwetsbare individuen beschouwd. Wie de (seksuele) onschuld van het kind schaadt, laat het cultureel geaccepteerde concept van het kind-zijn wankelen en riskeert hierdoor sociale uitsluiting. In een samenleving waarin normen omtrent seksualiteit sterk afhankelijk zijn van wat in de psychologie en psychiatrie als 'natuurlijk' en 'gezond' beschouwd wordt, zijn pedofilie en pedoseksualiteit het schoolvoorbeeld van het 'afwijkende'. Onze neiging tot het veroordelen van het afwijkende, ongezonde en onnatuurlijke geeft een heldere verklaring voor het verafschuwen van pedofilie en pedoseksualiteit.

Ten tweede gaat de maatschappelijke reactie verder dan alleen het veroordelen van pedofiele gedachtes en pedoseksueel gedrag. Burgers nemen namelijk regelmatig het recht in eigen handen – onder de noemer 'pedojacht' – om de verafschuwde gedragingen en gedachtes te controleren, disciplineren, bestraffen en aan de kaak te stellen. Uit het tweede deel van de analyse blijkt dat het label 'pedofiel' inherent gelinkt wordt aan gevaar, waardoor pedofielen en pedoseksuelen een gepercipieerde dreiging vormen voor de samenleving. Door ontevredenheid en frustraties over de overheidsaanpak van dit (gedeeltelijk illusionaire) gevaar – pedofielen plegen namelijk zeer zelden een pedoseksueel delict – nemen sommige burgers het recht in eigen hand. Ze delen persoonlijke informatie van mensen waarvan ze vermoeden dat ze pedofiel of pedoseksueel zijn, lokken deze mensen uit tot een ontmoeting waar

¹ Haro Kraak, "Bij de jacht op pedofielen lijkt alles geoorloofd," *De Volkskrant*, november 20, 2020, <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/bij-de-jacht-op-pedofielen-lijkt-alles-geoorloofd~b2d22853/>

belastend beeldmateriaal van gemaakt wordt en maken regelmatig gebruik van (een dreiging met) geweld.

In het derde deel van de analyse is aan de hand van een Foucauldiaans idee van 'monsterachtigheid' geanalyseerd hoe pedojagers hun eigen acties toeschrijven aan hun identiteit van een verantwoordelijke en goede burger. Doordat pedojagers op diverse manieren (vermeende) 'pedo's' publiekelijk tentoonstellen, wordt aan hen een status van inhumane, beestachtige en 'monsterlijke' individualiteit toegekend. De dehumanisering van pedofielen en pedoseksuelen – die gepercipieerd worden als dierlijke, gevaarlijke jagers – maakt ze tot de uitgelezen 'prooi' voor het 'morele' roofdier, namelijk de pedojager. Volgens deze redenering zien pedojagers zichzelf als een goede burger, omdat ze pedofilie – een fenomeen dat inherent gelinkt wordt aan 'monsterachtigheid' – bestrijden door middel van hun eigen 'nobele' jacht.

Literatuurlijst

- Adams, Henry E., Lester W. Wright, Jr. en Bethany A. Lohr. "Is Homophobia Associated With Homosexual Arousal?" *Journal of Abnormal Psychology* 105, no. 3 (1996): 440-445.
- Angelides, Steven. "Historicizing Affect, Psychoanalyzing History: Pedophilia and the Discourse of Child Sexuality." *Journal of Homosexuality* 46, no. 1/2 (2004): 79-109.
- Ashenden, Samantha. "Policing Perversion: The Contemporary Governance of Paedophilia." *Cultural Values* 6, no. 1-2 (2002): 197-222.
- Benatar, David. "Two Views of Sexual Ethics: Promiscuity, Pedophilia, and Rape." *Public Affairs Quarterly* 16, no. 3 (2002): 191-201.
- Brongersma, Edward. "Aggression Against Pedophiles." *International Journal of Law and Psychiatry* 7, no. 1 (1984): 79-87.
- Brownlie, Julie. "The 'Being-Risk' Child: Governing Childhood and Sexual Risk." *Sociology* 35, no. 2 (Mei 2001): 519-537.
- Campbell, Elaine. "Policing paedophilia: Assembling bodies, spaces and things." *Crime Media Culture: An International Journal* 12, no. 3 (2016): 345-365.
- Cohen, Stanley. *Folk Devils and Moral Panics. The creation of the Mods and Rockers.* Londen en New York: Routledge Classics, 2002.
- Cubellis, Michelle A., Douglas N. Evans en Adam G. Fera. "Sex Offender Stigma: An Exploration of Vigilantism against Sex Offenders." *Deviant Behavior* 40, no. 2 (Januari 2018): 225-239.
- De Jager, Nick en Mark Misérus. "Verdachten van fatale mishandeling in Arnhem waren uit op ontmaskering pedoseksuelen." *De Volkskrant*, november 12, 2020. <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/verdachten-van-fatale-mishandeling-in-arnhem-waren-uit-op-ontmaskering-pedoseksuelen~b321df27/>

De Ruijter, Marieke en Harm van Atteveld. "Wie is de 'pedojager'? 'Moeders die online meelesen met hun kind horen tot de grootste groep'." *EenVandaag*, november 13, 2020.

<https://eenvandaag.avrotros.nl/item/wie-is-de-pedojager-moeders-die-online-meelesen-met-hun-kind-horen-tot-de-grootste-groep/>.

Evans, Jessica. "Vigilance and vigilantes: Thinking psychoanalytically about anti-paedophile action." *Theoretical Criminology* 7, no. 2 (2003): 163-189.

Exline, Julie Juola, Everett L. Worthington, Jr., Peter Hill en Michael E. McCullough. "Forgiveness and Justice: A Research Agenda for Social and Personality Psychology." *Personality and Social Psychology Review: an official journal of the Society for Personality and Social Psychology* 7, no. 4 (2003), 337-348.

Fogteloo, Margreet. "'Viezeriken' in de val." *De Groene Amsterdammer*, november 25, 2020.

<https://www.groene.nl/artikel/viezeriken-in-de-val>

Foucault, Michel. "About the Concept of the "Dangerous Individual" in 19th-Century Legal Psychiatry." trans. A. Baudot and J. Couchman. *International Journal of Law and Psychiatry* 1 (februari 1978): 1-18.

Foucault, Michel. "The Great Confinement," In *The Foucault reader. An introduction to Foucault's thought*, edited by Paul Rabino, 124-140. England: Penguin Books, 1991.

Foucault, Michel. "We "Other Victorians"." In *The Foucault reader. An introduction to Foucault's thought*, edited by Paul Rabino, 292-300. England: Penguin Books, 1991.

Foucault, Michel. "The Repressive Hypothesis." In *The Foucault reader. An introduction to Foucault's thought*, edited by Paul Rabino, 301-329. England: Penguin Books, 1991.

Foucault, Michel, Guy Hocquenghem en Jean Danet. "The Danger of Child Sexuality." [Interview] Geproduceerd door R. Pillaudin en uitgezonden door

France Culture 4 april 1978: p. 12.

https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/foucaultdangerchildsexuality_0.pdf

Geels, Maartje. "Naakt in nieuw kinderprogramma: onnodig en stap te ver, of juist leerzaam?" *NOS*, maart 6, 2021.

<https://nos.nl/artikel/2371530-naakt-in-nieuw-kinderprogramma-onnodig-en-stap-te-ver-of-juist-leerzaam>.

GEWOON. BLOOT. "Kinderen ontdekken de naakte waarheid in GEWOON. BLOOT." *NTR*.

<https://www.ntr.nl/site/nieuws/Kinderen-ontdekken-de-naakte-waarheid-in-GEWOON-BLOOT/509/>

Goldman, Alan H. "Plain Sex." *Philosophy & Public Affairs* 6, no. 3 (lente, 1977): 267-287.

Gooren, Juul C. W. "Deciphering the Ambiguous Menace of Sexuality for the Innocence of Childhood." *Critical Criminology* 19, no. 1 (April 2010): 29-42.

Gutting, Gary en Johanna Oksala. "Michel Foucault." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.).

<https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/foucault/>

Hacking, Ian. *The Social Construction of What?*. Cambridge & Londen: Harvard University Press, 1999.

Hekma, Gert. "Kinderen, seks en zelfbepaling. Praten over pedofilie." *Sociologie* 9, no. 3/4 (2013): 277-295.

Hinds, Lyn en Kathleen Daly. "The War on Sex Offenders: Community Notification in Perspective." *Australian and New Zealand Journal of Criminology* 34, no. 3 (December 2001): 256-276.

Ingabire, Sabine en Patricia Veldhuis. "'Dom kudgedrag', maar met fatale Afloop." *NRC handelsblad*, 2 mei 2020, 8-9.

- Jahnke, Sara, Roland Imhoff en Juergen Hoyer. "Stigmatization of People with Pedophilia: Two Comparative Surveys." *Archives of Sexual Behavior* 44, no. 1 (2015): 21-34.
- Johnston, Les. "What is Vigilantism?" *The British Journal of Criminology* 36, no. 2 (Lente 1996): 220-236.
- Kersten, Anne. "Ophef over tv-programma met naakte mensen en kinderen: 'Walgelijk.'" *Metronieuws*, maart 6, 2021.
<https://www.metronieuws.nl/televisie/2021/03/ophef-over-gewoon-bloot/>
- Kraak, Haro. "Bij de jacht op pedofielen lijkt alles geoorloofd," *De Volkskrant*, november 20, 2020.
<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/bij-de-jacht-op-pedofielen-lijkt-alles-geoorloofd~b2d22853/>
- Malinen, Sanna, Gwenda M. Willis en Lucy Johnston. "Might informative media reporting of sexual offending influence community members' attitudes towards sex offenders?" *Psychology, Crime & Law* 20, no. 6 (Mei 2013): 535-552.
- Malón, Agustin. "Adult-Child Sex and the Demands of Virtuous Sexual Morality." *Sexuality & Culture* 21 (2017): 247-269.
- Malón, Agustin. "Adult-Child Sex and the Limits of Liberal Sexual Morality." *Archives of sexual behavior* 44, no. 4 (mei 2015): 1071-1083.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen. "Op goede grond. De aanpak van seksueel geweld tegen kinderen." Den Haag: Nationaal Rapporteur, 2014. Geraadpleegd op 30 april 2021 via
<https://www.nationaalrapporteur.nl/publicaties/rapporten/2014/05/27/nationaal-rapporteur-op-goede-grond-de-aanpak-van-seksueel-geweld-tegen-kinderen-2014>
- Op1. Seizoen 1 afl. 263. Maandag 16 november 2020.
https://www.npostart.nl/op1-16-november-2020/16-11-2020/POW_04809639.
- Primoratz, Igor. "Pedophilia." *Public Affairs Quarterly* 13, no. 1 (januari, 1999): 99-110.

- Purshouse, Joe. "Paedophile Hunters', Criminal Procedure, and Fundamental Human Rights." *Journal of Law and Society* 47, no. 3 (September 2020): 384-411.
- Sandfort, Theo. "Pedophilia and the Gay Movement." *Journal of Homosexuality* 13, no. 2-3 (Oktober 2010): 89-110.
- Schmidt, Gunther. "The Dilemma of the Male Pedophile." *Archives of Sexual Behavior* 31, no. 6 (December, 2002): 473-477.
- Sekhonyane, Makubetse en Antoinette Louw. "Violent Justice. Vigilantism and the state's response." Pretoria: Institute for Security Studies, 2011.
- Sykes, Gresham M. en David Matza. "Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency." *American Sociological Review* 22, no. 6 (december 1957): 664-670.
- Troshynski, Emily I. en Jesse D. Weiner. "Freak Show: Modern Constructions of Ciceronian *Monstra* and Foucauldian Monstrosity." *Law, Culture and the Humanities* 12, no. 3 (2016): 741-765.
- Trouw. "Zedenzaak Oude Pekela was géén massahysterie." *Trouw*, September 23, 1995.
<https://www.trouw.nl/nieuws/zedenzaak-oude-pekela-was-geen-massahysterie-bc83acf5/>
- Van Dale Online. "Pedofilie." Laatst bewerkt in 2020.
<https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/pedofiel#.YLSt2KgZy2w>
- Van Gestel, Maarten. "Ik walg ook van kindermisbruik." *Trouw*, januari 26, 2021.
<https://verhalen.trouw.nl/pedofilie-in-tijden-van-pedojagers-en-qanon/>
- Van Tongeren, Carlie. "Jules Mulder: 'Pedofilie is geen keuze.'" *Psychopraktijk* 4, no. 1 (Februari 2012): 8-11.
- Visser, K. "Pedofilie: lastige lusten." *Blind; online interdisciplinair tijdschrift*, 4 maart 2009.

<https://ziedaar.nl/editie-19/pedofilie-lastige-lusten/>